

Metodický průvodce
k nové učebnici Český jazyk a
komunikace
pro 2. ročník

Hana Mühlhauserová
Vladimíra Neužilová

2021

PRACOVNÍ UČEBNICE ČESKÝ JAZYK A KOMUNIKACE PRO 2. ROČNÍK

CHARAKTERISTIKA UČEBNICE ČJ 2

Je to PRACOVNÍ UČEBNICE, což znamená, že je zde vyvozeno veškeré učivo (definice), ale současně úkoly pro práci žáků. Žáci se z učebnice efektivně učí tak, aby směřovali k daným cílům. Učebnice nabízí zcela originální pojetí výukového materiálu s rovnoměrným zastoupením komunikace, slohu i jazykové výchovy. Respektuje RVP s cílem naplňovat očekávané výstupy podložené učivem, utváří klíčové kompetence a tam, kde je to vhodné, je zařazena problematika průřezových témat.

V **jazykové výchově** žáci nabývají potřebné vědomosti a dovednosti v tvarosloví, pravopise, poznávají zvukovou stránku jazyka, učí se větné stavbě, obohacují svoji slovní zásobu, poznávají význam a tvoření slov v českém jazyce.

V **komunikační a slohové výchově** žáci získávají základy komunikace, učí se pracovat s vlastním hlasem, dodržovat pravidla mezilidského dorozumívání, učí se naslouchat, formulovat vlastní myšlenky, rozumět odbornému i uměleckému textu a pracovat s ním.

Ve **slohové složce** se žáci učí vyjadřovat svoje myšlenky ústně i písemně. Prostřednictvím komunikačních situací a s využitím vhodných metod do výuky přirozeně prolíná průřezové téma Osobnostní a sociální výchova a její okruhy osobnostní rozvoj, sociální rozvoj a morální rozvoj. Témata se týkají buď přímo žáka, jeho osobních pocitů a prožitků, nebo lidí kolem něho.

Učebnice je rozdělena do deseti tematických kapitol - na každý měsíc jedna kapitola. Kapitoly jsou propojeny s tématy v prvouce, což umožňuje praktikovat tematicky integrovanou výuku a efektivní využití mezipředmětových vazeb.

Základem kapitol jsou souvislé texty, komiksy, komunikační situace (autorské nebo vybrané z dětské literatury), které jsou východiskem k praktickým činnostem žáků - ke komunikaci, čtení, psaní i naslouchání.

Největší díl aktivit žáků spočívá tedy v „praktickém užití jazyka“, ve formulaci vlastních myšlenek, otázek, v procvičování dovedností pracovat s textem, číst jej s porozuměním, učit se chápat odborný text, vyhledávat i třídit informace.

Přirozenou součástí výše zmíněných činností je tzv. slohový výcvik a výcvik v komunikaci (mluvení i naslouchání) vycházející z tématu, z aktuální situace, z potřeb žáků něco sdělit.

Celý proces výuky přirozeně (ne nadřazeně) provází jazykový výcvik spolu s výcvikem pravopisu, který je zaměřen na plnění výstupů RVP, jinak řečeno - na základní učivo, jeho precizní metodické vyvození, důkladné pochopení, procvičování, automatizaci a využití ve vlastních promluvách i textech.

VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE V ČJ

Jsou to zásadní postupy, které povedou k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí (vědomosti, dovednosti, postoje a hodnoty žáků). Jde o společné postupy, metody, formy, aktivity, projekty uplatňované všemi učiteli ČJ. Vytváříme jimi

Kompetence k učení

Učitel věnuje maximální pozornost čtení s porozuměním, učí žáky pracovat s různými texty, vyhledávat v nich důležitá nebo neznámá slova, myšlenky, vytvářet myšlenkové mapy.

Učitel zadává úkoly, při kterých žáci vyhledávají a zpracovávají informace z různých zdrojů a zároveň si vytvářejí přehledy učiva, ve kterých si ověřují správnost řešení.

Informace, které žák potřebuje k dalšímu učení, učitel systematicky opakuje a procvičuje pomocí různých aktivit.

Učitel pravidelně využívá aktivizující metody učení, např. skupinové a kooperativní metody, brainstorming aj.

Kompetence k řešení problémů

Učitel klade problémové otázky, vede žáky, aby je sami formulovali a diskutovali (Proč? Čím se liší? Jak je to možné? Co mají podobné? Srovnej! Jak bys vysvětlil? Jak lze použít? Co si myslíš?)

Učitel zadává žákům problémové úkoly: Doplnit neúplný text z hlediska logického úsudku; vybrat údaje, které do textu nepatří; vymyslet větu, vyprávění, příklad, který by řešil nějakou rozpornou situaci; uspořádat nezvyklé sestavení faktů - slov, vět, myšlenek do celku.

Učitel zařazuje metody, při kterých žáci sami objevují, tvoří, řeší, vyslovují závěry (křížovky, kvízy, čtyřsměrky, hádanky, testy).

Učitel dává možnost žákům pracovat s chybou jako s příležitostí hledat správné řešení (vyhledávat chyby, opravovat je pomocí zpětné vazby).

Kompetence komunikativní

Učitel ve třídě navozuje atmosféru bezpečné a přátelské komunikace.

Učitel vede žáky ke správné, slušné a bezpečné komunikaci, učí je dodržovat

pravidla komunikace. Učitel často zařazuje metodu rozhovoru, diskuse, vybízí žáky, aby kladli k tématu otázky, aby o problému diskutovali, vyjadřovali a obhajovali svoje názory, přijímali názory ostatních.

Učitel vytváří příležitosti pro vzájemnou komunikaci žáků k danému úkolu (partnerská výuka, skupinová práce) a k veřejné prezentaci.

Učitel umožňuje žákům ve výuce využívat moderní informační technologie.

Kompetence sociální a personální

Učitel zadává úkoly, při kterých žáci spolupracují, vzájemně si pomáhají, povzbuzují, oceňují se (partnerská výuka, skupinová práce a kooperativní výuka).

Učitel vnímá a řeší problémy ve skupině, mezi jednotlivci, vytváří modelové situace, vyhledává a zařazuje do výuky příklady ze života, literatury.

Učitel zařazuje metody dramatizace pro navozování a řešení různých nepříjemných životních situací, s nimiž se žáci setkávají (šikana, odmítání nepříjemné komunikace, zlost, hádka atd.) Učitel zadává diferencované úkoly, aby žáci zažili úspěch, poznali a využili své individuální schopnosti.

Kompetence občanská

Učitel společně se žáky vytváří kritéria chování, spolupráce a kritéria hodnocení. Důsledně dbá na dodržování dohodnutých pravidel.

Učitel v hojné míře využívá učení pomocí napodobování, působení vzorů a příkladů, seznamuje žáky s významnými lidmi (besedy).

Učitel zařazuje do života třídy aktivity žáků reprezentující školu, obec (recitační soutěž, kulturní vystoupení, příspěvky do novin, časopisů aj.)

Kompetence pracovní

Učitel zařazuje do výuky co nejvíce rozmanitých praktických činností, společně se žáky vyrábí pomůcky do výuky (kartičky, pravopisné slovníčky, soubory slov).

Učitel vyžaduje dokončení práce v co nejvyšší kvalitě a stanoveném čase.

Učitel zadává dlouhodobé úkoly, při nichž musí žáci své činnosti organizovat a plánovat (projekty).

Pozn.: Konkrétní metody uvedené v jednotlivých strategiích jsou spolu s mnoha dalšími metodami podrobně rozpracovány v následující kapitole Burza metod.

BURZA METOD

ALFA BOX

Cíl: Shormáždít co nejvíce pojmů k danému tematickému okruhu. Pojmy past k jednotlivým písmenům abecedy (Např. podst. jména z okruhu RODINA...)

A	B	C
Č	D/Ď	E
F	G	H
CH	I	J
K	L	M
N/Ň	O	P
R	Ř	S
Š	T/ť	U
V	Z	Ž

BRAINSTORMING (bouře mozků)

Cíl

- získat co nejvíce názorů na danou problematiku;
- hledat cesty k řešení problému;
- dát možnost vyslovit nápady a myšlenky, vytvořit prostor pro další diskusi.

Pravidla

Zákaz kritiky či jakéhokoli hodnocení přinášených nápadů (od žáků i učitele).

Uvolnění fantazie. Neplatí žádná tabu, každý návrh, nápad se musí zapsat.

Nápady by měly být co nejkonkrétnější.

Postup

1. Seznámit žáky s metodou a pravidly.
2. Napsat téma nebo otázku viditelně na velký papír, na tabuli.
3. Požádat všechny o nápady, odpovědi, asociace. (Co si představuješ pod pojmem, Vymysli, jak..., Navrhni!...).
4. Zapisovat všechny nápady.
5. Nápady nechat „uležet“, později se k nim vrátit a použít jako východisko pro další přemýšlení či řešení problému.

Varianta: SKUPINOVÝ BRAINSTORMING

Vytvořit z dětí skupiny, ty mají svůj arch papíru, chrlí si nápady ve skupině a zapisují na svůj arch, případně na lístečky, které posléze třídí celá třída (např. metodou SNĚHOVÁ KOULE).

ULIČKA PRAVDY

Cíl

- jasně formulovat názory; vyjádřit se bez obav, taktně, otevřeně;
- zaujmout stanovisko, vyjádřit postoje;
- naslouchat; vyslechnout hodnocení ostatních a nezasahovat do něj.

Postup

Žáci se postaví do řad proti sobě. Vytvoří tak uličku, jíž prochází postava (žák, učitel v roli). Ostatní žáci procházejícího postupně oslovují. Vyjadřují buď jeho myšlenky postavy, sdělují vlastní osobní názory a postoje nebo hodnotí chování postavy v roli. Instrukce, k čemu se mají žáci vyjádřit, jim sdělíme dopředu.

KOMUNITNÍ KRUH

Cíl

- otevřeně prodiskutovat problémy žáků a ožehavá témata;
- budovat u žáků postoje a hodnoty;
- učit žáky naslouchat, vcítit se do ostatních, dodržovat pravidla komunikace.

Pravidla (stejná pro žáky i pro učitele)

1. Mluví jen ten, kdo má kámen nebo jiný předmět, který koluje. Zákaz kritiky, komentářů, posměšků a jiných reakcí.
2. Z kruhu se nic nevynáší (jedině v případě, že by šlo o trestný čin apod., musíme informovat příslušné instituce).
3. Když se někdo nechce vyjádřit, nenutíme ho.
4. Chce-li někdo promluvit, když není na řadě, vyžádá si kámen.

Postup

1. Všichni žáci se posadí do kruhu.
2. Učitel nastolí otázku, téma, zážitek, problém nebo řešíme problém, který vznikl v rámci skupiny (krádež, záškoláctví, neplnění úkolů...)
3. Učitel nebo některý žák si vezme kámen a vyjádří se jako první k problému.
4. Kámen putuje po kruhu, od jednoho k druhému a vyjádří se každý, kdo chce.
5. Na závěr diskuse se snažíme shrnout názory, vyjádřit postoje, stanoviska.
6. Pokud se v průběhu diskuse odhalí osobní problémy, řešíme individuálně.

SNĚHOVÁ KOULE (Jde o variantu skupinové - kooperativní výuky.)

Cíl

- získat co nejvíce názorů, řešení určité úlohy, problému;
- naučit se spolupracovat, diskutovat, argumentovat, obhajovat názory.

Postup

1. Po vymezení úkolu začínají pracovat jednotlivci. Každý samostatně píše slova, odpovědi na danou otázku atd. Nejlépe je psát na lepicí lístečky.
2. Jednotlivci se spojí do dvojic a v řešení úkolu pokračují. Čtou nápady na lístečcích a pokud se některé opakují, vytrídí se tak, aby byl každý návrh zastoupen pouze jednou. Ty lístky, na nichž jsou úplně stejná slova (nápady), při třídění slepíme k sobě. Tím zůstane každý nápad k dispozici pouze jednou. Dvojice se mohou spojovat do čtveřic a třídit nápady stejným způsobem.
3. Skupiny svoje nápady nakonec prezentují: 3 neoriginálnější, 3 nejčastější...
4. Případně vytrídíme společně všechny lístečky, aby zůstalo každé slovo jen jednou a slova nalepíme na arch (ideálně podle abecedy), čímž vytvoříme **VÝUKOVÝ OBRAZ** (např. slova se slabikou DI/DÍ, podst. jména, slovesa...)

I.N.S.E.R.T. (Vaughan & Estes, 1986)

Cíl

- zpracovat text při prvním čtení, vnímat text pozorně a uvědomovat si, co čtu;
- rozhodovat během čtení, jaký vztah k informaci mám;
- nejdůležitější informace lze seřadit do tabulky INSERTu, která může sloužit místo zápisu.

Postup

1. Čti s tužkou v ruce a během první četby se zamýšlej nad významem informací.
2. Zhruba jednou, dvakrát během odstavce označ informace **znaménky**:
 - ✓ Udělej „**fajfku**“ ✓ na okraji textu, jestliže čteš známou informaci (“vím”).
 - Udělej **mínus**, jestliže je informace, kterou čteš, v rozporu s tím, co sis myslel/a (myslel/a sis něco jiného).
 - + Udělej **plus**, jestliže informace, kterou čteš, je pro tebe nová a důvěřuješ jí.
 - ? Udělej **otazník**, jestliže informaci nerozumíš nebo by ses chtěl/a dovědět víc.
3. Značky dělej po pravém okraji a dbej na to, abys označoval/a opravdu konkrétní informaci (můžeš ji podtrhnout).
4. Prodiskutujte ve skupinách, na co jednotlivci při četbě narazili, vzájemně si vysvětlete, jak rozumíte některým informacím označeným otazníkem.
5. Napiš zápis: je možné využít tabulku INSERTu.
6. Čtení zápisů (tři žáci přečtou informace z 1. sloupce, tři žáci z 2. sloupce...)

Tabulka insertu

Žáci mají tabulku se čtyřmi sloupci.

Do 1. sloupce ✓ a do druhého (+) zapíší individuálně tři konkrétní informace. Pod značku - napíše alespoň jednu informaci, která je v rozporu s tím, co si myslel před četbou.

Do sloupce ? zformuluje otázku (= celou větu tázací ne heslo).

Při nácviku této metody začneme jen s jedním nebo dvěma znaménky. Také tabulka může mít zprvu pouze 1 - 2 sloupce.

JEDNODUŠŠÍ VARIANTA: vhodná jako nácvik do 2. ročníku.

Čteme společně text a děti zvedají znaménka na kartičkách. Nejdříve můžeme využít jen 2 kartičky (✓ = vím, + = nová informace).

Nejtěžší je naučit žáky vybrat informaci k textu, ke které se mají vyjádřit.

Př.: Čteme text o kočce domácí: *Kočka je domácí zvíře.* Žáci podtrhnou informaci *domácí zvíře* a zvednou příslušnou kartičku (✓ = vím, + = nová informace).

Čteme dál: *Je to savec*. Žáci podtrhnou informaci *savec* a zvednou příslušnou kartičku (✓ = vím, + = nová informace).

Takto učíme žáky označovat a vyjadřovat se k důležitým informacím.

Postupně místo zvedání kartičky, označí informaci znaménkem přímo v textu, ideálně na konci řádku (případně nad informací – musí být dostatečně široké řádkování).

SKUPINOVÁ VÝUKA

Cíl

- rozvoj kooperace mezi žáky (učí se spolupráci, dělbě práce, vzájemné pomoci);
- řešení náročnější úlohy nebo problému;
- rozvoj komunikačních dovedností (sdílení názorů, prezentace výsledků, argumentace);
- rozvoj sociálních dovedností, učení se skupinovému soužití; aktivizace žáků ve vyučování.

Pravidla tvoření skupin

a) heterogenní skupiny (různorodé)

Nejlépe je výběr žáků provést cíleně tak, aby výkonnost skupin byla vyrovnaná, aby každá skupina jako celek při řešení uspěla.

b) homogenní (stejnorodé)

podle výkonů - vnitřní diferenciaci, ve skutečnosti nejde o skupinovou výuku;
podle pohlaví - nejčastější v TV, PČ.

Postup

1. Formulace úkolu, otázky nebo problému

Skupiny mohou řešit stejný úkol nebo rozdílné úkoly tvořící stěžejní body učiva. Zadání by mělo být písemné, jasné a srozumitelné, stejně jako pracovní podmínky a pravidla.

2. Vlastní skupinová práce žáků

Skupina analyzuje zadání, zpracovává materiál, hledá cesty k řešení, ověřuje jejich správnost, členové konfrontují názory, argumentují, logicky zdůvodňují. Učitel prochází mezi skupinami, sleduje činnost všech, je připraven konzultovat. Při velké hlučnosti jednotlivce individuálně ztiší - ne veřejně!

3. Prezentace výsledků

Skupiny prezentují svá řešení (ústně, schématicky na tabuli, písemnou prezentací), proběhne analýza výsledků, diskuse a hodnocení (sebehodnocení skupin, hodnocení učitelem).

PARTNERSKÁ VÝUKA (jedná se spolupráci žáků při učení ve dvojicích). Žáci si vyměňují názory na řešení úloh, pomáhají si, kompenzují své nedostatky, společně připravují otázky, kontrolují úkoly, shromažďují informace, zhotovují modely, kresby, řeší hádanky, diskutují o problému, nacvičují rozhovor. Jde o nejlepší průpravu pro skupinovou práci.

POJMOVÁ, MYŠLENKOVÁ MAPA

Cíl

- uplatnit vědomosti a zkušenosti, prohloubit poznání, zpřesnit vztahy mezi pojmy;
- rozvíjet myšlení, učit srovnávat, hodnotit, vysvětlovat, interpretovat;
- cvičit analýzu a syntézu, učit se učit.

Podstata pojmové, myšlenkové mapy:

V odborné literatuře se setkáme jak s totožným chápáním pojmové a myšlenkové mapy, tak s tím, že pojmové mapy představují pouze „soupis“ všech pojmů k danému tématu, zatímco myšlenkové mapy tyto pojmy systematizují, logicky třídí, naznačují vzájemné vztahy atd.

Myšlenkové mapy cíleně kombinují klíčová slova a hlavní myšlenky s obrázky, prostorovými schématy, barvami, velikostí nebo tvarem písma atd.

Postup:

1. Napiš doprostřed velkého papíru problém (pojem) a zakroužkuj ho.
2. Uvažuj o dílčích problémech, které mají nějaký vztah k hlavnímu problému. Každý menší problém dej do menšího kroužku a přiřaď ho k hlavnímu problému, tvoř podmnožiny, větve. Učitel může důležité pojmy napsat na kartičky, které žáci v prvních fázích pouze logicky třídí.
3. Hledej a vyznačuj vztahy mezi jednotlivými kroužky.

Zpočátku mají mapy podobu **brainstormingu** - pojmy se postupně nabalují okolo ústředního tématu. Pojmy se zatím nepropojují, děti neurčí souvislosti. Mapy u nejmenších dětí bývají **obrázkové**. K posunu vedou vhodné **otázky učitele** (K čemu slovo patří? Není tu už napsáno jiným výrazem? Jak říkáme slepici, kočce, psovi dohromady?)

Hledání souvislostí, třídění pojmů a přiřazování ke kategoriím je další etapou ve zvládnutí tvorby myšlenkových map. Ve chvíli, kdy vědomě začínáme hledat souvislosti a vazby, je potřeba, aby se pojmy daly snadno ubírat, přidávat a přemísťovat. Zde se osvědčily **lepící kartičky** nebo **kartičky s magnety**. Na kartičkách mohou být nejen pojmy, ale i otázky, ke kterým se můžeme vrátit.

Proto je důležité, aby mapa mohla být určitou dobu ve třídě k dispozici.

ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ (PROBLÉMOVÁ VÝUKA) Cíl:

- naučit se řešit problém; samostatné objevování neznámých skutečností;
- získat trvalé vědomosti;
- aktivizace vyučování.

Definice problému

Problém je situace současně obtížná, nejasná, nová. Je to teoretická nebo praktická obtíž, kterou žák řeší svým vlastním aktivním zkoumáním. Tzn., že žákům nejsou sdělovány „hotové“ vědomosti nebo fakta, ale jsou vedeni k tomu, aby k novým poznatkům dospěli vlastním uvažováním, měřením, pozorováním, výpočtem.

Problémové úlohy by měly vycházet z reálných životních situací nebo na ně navazovat. Jednoduchým řešením problému je kladení problémových otázek, úkolů začínajících slovy: srovnej, proč, čím se liší, jak bys vysvětlil, urči, dokaž, popiš, jaký je rozdíl, jak lze použít, hledej další řešení, vyvod' pravidlo, co do řady nepatří a proč, seřad' podle posloupnosti...

PĚTILÍSTEK

Cíl

- evokace nového učiva; zjistit, bylo-li nové téma, pojem pochopeno;
- stručně shrnout téma, názor, postoje;
- naučit se přesně formulovat myšlenky, neodbíhat od tématu.

Postup

a) Seznámit žáky se strukturou pětilístku:

1. řádek - pište 1 slovo (podstatné jméno, název, námět, téma). Př. *kočka*
2. řádek - pište 2 slova (přídavná jména vyjadřující jaký, -á, -é podst. jm. je).
Př. *domácí, divoká*
3. řádek - pište 3 slova (slovesa, děj, co dělá, co činí, co koná).
Př. *mňouká, loví, protahuje se*
4. řádek - pište 4 slova (věta, souvislé vyjádření). Př. *Kočka domácí je savec.*
5. řádek - pište 1 slovo (synonymum, pointa, asociace). Př. *čiča*

b) Žáci podle instrukcí vytvoří svůj pětilístek:

NÁZEV, TÉMA

PŘÍDAVNÉ JMÉNO

PŘÍDAVNÉ JMÉNO

SLOVESO

SLOVESO

SLOVESO

VĚTA (SOUVISLÉ VYJÁDŘENÍ) O ČTYŘECH SLOVECH

SYNONYMUM, ASOCIACE, SHRUTÍ

- c) Učitel může tvořit pětílístek společně se žáky.
- d) Prezentace pětílístků (dobrovolným přečtením, zveřejněním na nástěnce).
- e) Zpracování pětílístků může být přípravou pro slohovou práci.

BAROMETR POCITŮ

Cíl

- vyjádřit vlastní pocity a použít k tomu různé barvy podle toho, co mi barvy evokují (radost, smutek, strach, nezájem, nuda);
- nahlas své pocity pojmenovávat a otevřeně o nich hovořit;
- vcítit se do pocitů jiných osob.

Postup

1. Žáci si vyberou barevné pastelky: barva neutrální, veselá, šťastná, smutná. Na proužek papíru různými barvami znázorňují svoje emoce nebo pocity různých hrdinů, o kterých čtou.
2. Pocity lze znázorňovat přímkou, která mění barvy. V určitých úsecích přímka přechází v barevné klubíčko, čímž žák vyjádří, že pocit byl dlouhý, intenzivní. Současně s malováním sdělují nahlas své pocity: „Ráno vstanu a ještě si neuvědomuji, co je za den (namalují čáru neutrální barvou), dopoledne pomáhám mamince, už se začínám těšit (veselejší čára), zdobím stromeček, což dělám moc ráda...“ (namalují malé zářivé klubíčko).

Varianta:

Diagram se nemusí malovat jen jako přímka, ale i v podobě mandaly (barevné soustředné kruhy). Pocity lze vyjadřovat také na vodorovnou osu. Křivky nad osou zobrazují pozitivní pocity, pod osou negativní.

Své pocity vyjadřujeme také např. **postavením těla**. Když se necítím dobře, jsem nejmenší (dřep). Když se cítím nejlépe, jsem největší (stoj na špičkách, vzpažit). Dále své pocity můžeme vyjádřit mimikou obličeje, postojem, pomocí smajlíků, pomocí počtu zdvižených prstů atd.

PŘÍMKA POSTOJŮ Cíl:

- vyjádřit vlastní postoje k jakékoli problematice.

Postup:

OBÍHAJÍCÍ FLIPY

Cíl

- získat co nejvíce názorů a řešení určité úlohy nebo problému skládajícího se z více částí;
- seznámit se s problémem z různých úhlů pohledu, inspirovat se názory ostatních, učit se od sebe navzájem.

Postup

1. Každá skupina řeší určitý úkol (vymýšlí slova, pravidla, vlastnosti, věty na dané téma).
2. Po určité době (5 - 7 min.) si skupiny papíry vymění. Skupiny si přečtou návrhy předchozích řešitelů, prodiskutují a připíší vlastní nápady (každá skupina píše jinou barvou).
3. Výměna papírů probíhá tak dlouho, dokud každá skupina neprojde všechny části úkolu a dostane zpátky svůj původní papír.
4. Skupiny si projdou, prodiskutují náměty, které jim na papír během „obíhání“ přibyly. Kladou otázky k tomu, čemu nerozumějí.

ROZHOVOR, DISKUSE

Cíl

- získat co nejvíce názorů na dané téma;
- naučit se formulovat svoje názory, vysvětlovat, argumentovat, oponovat;
- trénovat způsoby dorozumívání v různých komunikačních situacích.

Metoda rozhovoru představuje verbální komunikaci v podobě otázek a odpovědí dvou nebo více osob na dané téma. Sleduje stanovený cíl. Může vést žáky k účasti na řešení probírané problematiky různými způsoby.

Nejúčinnější je případ, kdy učitelova otázka vyvolá výměnu názorů mezi žáky a teprve poslední žák formuluje výslednou odpověď. Tato úroveň rozhovoru má už blízko k diskusi, ale klade specifické nároky na otázky.

Při nácviku rozhovoru či diskuse je nutné postupovat po malých krocích - učit se klást otázky; odpovídat na ně; střídat role posluchač - mluvčí; parafrázovat mluvčího, shrnout obsah.

Druhy otázek:

Zjišťovací - na vybavení faktů. (Které znáš slovní druhy?)

Otevřená - vyžaduje širokou odpověď. (Co si myslíš o této knize?)

Zavřená - odpověď je krátká, dá se odhadnout. (Máš napsaný domácí úkol?)

Konvergentní - vyžaduje se známá, jednoznačná odpověď. (Kdo napsal knihu?)

Divergentní - očekává se postihužení nových skutečností. (Dovedeš vysvětlit, proč píšeme...?)

Problémová - (Proč má jedno slovo různé významy? Na čem to závisí?)

Na posouzení situace - (Co by se stalo, kdybys ve slově ryba napsal/a na začátku ch.

Rozhodovací - (Je slovo lyžař podstatné jméno nebo sloveso?)

Učitel by měl být vždy připraven, rozhovor pevně a citlivě řídit a neváhat na konci doplnit učivo, poopravit mylné názory.

DISKUSE se na rozdíl od rozhovoru vymezuje jako forma komunikace učitele a žáků, při níž si účastníci navzájem vyměňují názory na dané téma, na základě svých znalostí, pro svá tvrzení uvádějí argumenty, a tím společně nacházejí řešení daného problému.

Hlavní zásady úspěšného dialogu a diskuse: (možno využít u formulace pravidel komunikace).

Tvůj oponent není nepřítel, nýbrž partner pro hledání pravdy.

Snaž se porozumět druhému, abys mohl jeho názor vyvracet nebo uznat.

Tvrzení bez důkazů nevydávej za argument - jde o tvůj názor, domněnku.

Neutíkej od tématu.

Nesnaž se mít vždy poslední slovo. Slova nenahradí chybějící argument.

Nesnižuj osobní důstojnost oponenta.

Komunikace vyžaduje disciplínu. Ovládej se, vyjadřuj se klidně a srozumitelně.

Nezaměňuj dialog s monologem - všichni mají právo se vyjádřit.

Šetři časem.

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA (PT)

PT představují okruhy aktuálních problémů současného světa a stávají se podle RVP ZV nedílnou součástí základního vzdělávání. Vytvářejí příležitosti pro individuální uplatnění žáků i jejich spolupráci. Pomáhají rozvíjet osobnost žáka především v oblasti postojů a hodnot.

Tematické okruhy PT procházejí napříč vzdělávacími oblastmi a umožňují propojení vzdělávacích obsahů oborů. Tím přispívají ke komplexnosti vzdělávání žáků a pozitivně ovlivňují proces utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků. Žáci dostávají možnost utvářet si integrovaný pohled na danou problematiku a uplatňovat širší spektrum dovedností.

PT tvoří **povinnou součást základního vzdělávání**. Škola musí do vzdělávání na 1. stupni i na 2. stupni zařadit všechna PT uvedená v RVP ZV. Všechna PT však nemusí být zastoupena v každém ročníku. V průběhu základního vzdělávání je povinností školy nabídnout žákům postupně všechny tematické okruhy jednotlivých PT, jejich rozsah a způsob realizace stanovuje ŠVP.

V etapě základního vzdělávání jsou vymezena tato průřezová témata:

- **Osobnostní a sociální výchova (OSV)**
- **Výchova demokratického občana (VDO)**
- **Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (VMEGS)**
- **Multikulturní výchova (MKV)**
- **Environmentální výchova (EMV)**
- **Mediální výchova (MeV)**

Do sešitu Český jazyk a komunikace pro 2. ročník jsou integrovány tematické okruhy průřezového tématu Osobnostní a sociální výchova.

H) AKTIVITY OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVY

Veškeré aktivity týkající se osobnostní a sociální výchovy jsou v metodice označeny, mají formulovaný cíl, průběh aktivity i vyhodnocení - **reflexi**.

Cíle reflexe:

- sebezpoznání, sebezdokonalování, získání zpětné vazby;
- zamyšlení se nad příčinami způsobů jednání;
- získání zkušenosti uplatnitelné v dalším životě i v práci; prohlubování sociálního učení.

Aktivity při reflexi:

Popisují svoji zkušenost na základě toho, co jsem prožil(a).

Formuluji, co bych příště v podobné situaci udělal(a) stejně, respektive jinak. Formuluji, co si z prožité aktivity, činnosti odnáším do života.

Typy reflexí:

- mluvená (individuální odpovědi na otázky, odpověď dvojice, skupiny, interview);
 - psaná (písemná odpověď na otázku, volné psaní, vyplnění dotazníku);
 - malování obrázku na dané téma, barevná škála pocitů;
 - ostatní: živé obrazy, sochy na dané téma, ulička pravdy, přímka postojů, horká židle atd.
- Jednotlivé typy reflexe je vhodné kombinovat. Výhodné jsou ty, které najednou zapojí všechny žáky.

Učitelská reflexe:

Klade si za cíl zkvalitňovat aktivity a činnosti ve vyučování. Nejvhodnější je psát si průběžně reflexe přímo do příprav. V reflexi se můžete zabývat otázkami: Byl splněn cíl aktivity? Co se mi osvědčilo? S jakými problémy jsem se setkal(a)? Co bych příště udělal(a) jinak?

PŘEHLED JAZYKOVÝCH ÚKOLŮ VHODNÝCH PRO PRÁCI S TEXTY

Jde o přehled úkolů, které lze zařazovat do výuky dle potřeby při cyklickém opakování. Každá kapitola obsahuje texty z dětské literatury skýtající dostatek možností k plnění níže navržených úkolů. Tyto úkoly záměrně nejsou neustále opakovány pod každým textem v pracovním sešitě, abyste mohli zařazovat jen ty, které uznáte za vhodné.

ZVUKOVÁ STRÁNKA JAZYKA

Pečlivě vyslovuj a rozlišuj samohlásky krátké, dlouhé. (Doplňuj je do slov.)

Říkej slova po hláskách (o - k - n - o: okno).

Odděluj a piš slova ve větách na základě sluchové analýzy. (Urči počet slov.)

SLOVNÍ ZÁSoba A TVOŘENÍ SLOV

Najdi nejdelší - nejkratší slovo, slovo začínající daným písmenem.

Rozděl slova na slabiky, najdi slovo s příslušným počtem slabik. Seřaď slova podle počtu slabik. Tvoř slova s určitým počtem slabik, začínající - končící na určitou slabiku.

Urči ve slově slabikotvorné r nebo l.

Urči hláskovou stavbu slova (samohlásky, souhlásky).

Najdi tvrdé slabiky, měkké slabiky. Tvoř, vyslovuj a piš slova s těmito slabikami. Vymýšlej a správně piš slova s dvojhláskou au, ou.

Slož z daných písmen slovo, jméno.

Změň ve slově jednu hlásku a vytvoř jiné slovo.

Vymysli (vyhledej) slova stejného - opačného významu, slova podřazená, nadřazená, souřadná.

Seřaď slova podle abecedy.

Vytvoř abecední seznam slov.

TVAROSLOVÍ

Najdi v textu podstatná jména.

Doplň do vět vhodná podstatná jména.

Najdi v textu slovesa.

Doplň do vět vhodná slovesa.

Tvoř věty s danými podstatnými jmény, slovesy.

Říkej synonyma, opozita k podstatným jménům a slovesům.

SKLADBA

Spočítej slova ve větě, najdi nejdelší a nejkratší větu. Utvoř větu s daným slovem.

Utvoř větu složenou z několika slov.

Utvoř větu oznamovací, rozkazovací, tázací, práci. Změň větu oznamovací na otázku, na rozkaz. Vyslovuj různá přání.

Urči druh věty a doplň znaménko za větu. Vyhledej věty jednoduché, souvětí.

Spoj věty jednoduché do souvětí pomocí nabídnutých spojovacích výrazů. Dokončuj souvětí.

Vyhledej v textu spojovací výrazy. Vyhledej slova, která do vět nepatří. Doplň do vět vhodná slova.

ZÁŘÍ, 1. kapitola: PO PRÁZDNINÁCH VE ŠKOLE (str. 6-16)

Každá kapitola začíná tabulkou s cíli na celý měsíc a přehledem diagnostických úkolů, které slouží k ověřování toho, nakolik žák/žákyně daných cílů dosáhl/a. Pod diagnostickými úkoly v rámci jednotlivých kapitol jsou zpracovaná kritéria hodnocení, bodování a návrh hodnocení pomocí smajlíků. Hodnotit můžete způsobem, na který jsou žáci zvyklí.

Cvičení 1, str. 7

Každé dítě se představí: „Ahoj, jmenuji se Adéla, říkejte mi Adélko.“ Potom se beze slov spojí děti, jejichž jména začínají na stejná písmena. Ti, kteří se nemají s kým spojit, vytvoří samostatnou skupinu a mohou hledat společné znaky svých jmen nebo příjmení (počet slabik, stejná poslední hláska, určité písmeno někde ve slově, počet písmen...) Opakujeme, co jsem si zapamatovali z 1. třídy (hlásková a slabičná stavba slova).

PRÁCE S HLASEM: Děti při představování hledají a zkouší takovou sílu hlasu, aby je slyšeli všichni spolužáci.

V KRUHU: Podoba mého jména, která se mi líbí. Mohou říkat děti vzájemně o sobě, co si zapamatovali z úvodní aktivity.

ŽÁROVKA, cvičení A) str. 7

Praktické úkoly se “žárovkou”: pastelky podtrhnout pojem, vybarvit příklad. Zkuste stejným způsobem rozpitvat např. odpověď na otázku: Jak se jmenuješ?

Jmenuji se Hana Mühlhauserová. (věta, slova, slabiky, písmena)

PSANÍ VĚTY: Můžete ve třídě vytvořit jednoduchá pravidla, zopakovat, co si děti zapamatovaly z 1. třídy. Podrobněji se psaním věty budeme zabývat ještě na str. 40. Př. pravidel:

1. Na začátku věty píšeme velké písmeno.
2. Mezi slovy děláme mezeru “na prst”.
3. Na konci věty píšeme tečku.

PRÁCE SE JMÉNY

Každý napíše svoje jméno, jak nejlépe dovede (hůlkovým písmem).
Jména dětí “rozkládáme” na písmena (říkáme mat’ansky a určíme počet písmen: H A N A - 4 písmena), vytleskáváme slabiky, ke slabičnému vzorci přiřazujeme jména ze třídy, např.:

- • = PEPA, JANA, EVA;
- / • = KLÁRA, BÁRA;
- / = JONÁŠ, TOMÁŠ, LUKÁŠ atd.

Každé dítě řekne o sobě větu, co rádo dělá, spočítáme slova ve větách a nakonec děti říkají, co si o kamarádech zapamatovali.

Co nejčastěji trénujeme rozvoj **SLUCHOVÉHO VNÍMÁNÍ DĚTÍ**, aby pečlivě, až přehnaně vyslovovaly dlouhé slabiky ve slově, aby se naučily slyšet délku, spojovaly si dlouhou slabiku s čárkou, s pohybem ruky shora dolů, se správným psaním diakritiky.

Jak se ti líbí tvoje jméno? Vyplň následující **dotazník** (dotazníky dětem nakopírujeme). Pokud někdo nechce některou kolonku vyplňovat, nemusí.

JÁ A MOJE JMÉNO	
JMENUJI SE	
DOMA MI ŘÍKAJÍ	
LÍBÍ SE MI OSLOVENÍ	
NELÍBÍ SE MI OSLOVENÍ	
CHTĚL/A BYCH SE JMENOVAT	

Diskuse: Je rozdíl mezi tvým křestním jménem a tím, jak tě lidé oslovují? Komu říkají doma úplně jinak než se jmenuje? Proč? Víš, jaký původ má tvoje jméno? Dá se “vygooglit”. Proč ti je rodiče dali?

Můžeme udělat **tipovací anketu**, jaká jména se v loňském roce dávala nejčastěji (3 chlapecká jména, 3 dívčí). Děti píší na lístečky, které třídíme metodou SNĚHOVÁ KOULE. Společně ověřit: Nejčastější jména dětí v ČR v určitém roce.

KOSTKA, str. 7

Můžeme si dát výzvu, že každá dvojice složí např. 3 slova. Lze začít vlastními jmény. Nejlépe bude, aby si dvojice napsaly každé písmenko na jeden

lísteček. Z lístečků skládají slova tak, aby dodržely pravidlo - každé písmeno lze použít jen v jednom slově. Můžeme upřesnit pravidlo, jestli se může jedno písmenko v jednom slově použít jen jednou (STOP) nebo vícekrát (OKO, KOLO, KROK...). Možno dopisovat čárky nebo háčky (TÁTA, ČÍČA). Lístečky se slovy můžeme nakonec lepit na velký arch papíru do sloupečků podle počtu slabik.

Cvičení 1, str. 8

Podle čeho poznáš budovu školy? Co je na ní jedinečné, zvláštní, jiné? (Státní znak, informační cedule, motto nade dveřmi, vyzdobená okna, vůně z kuchyně, hlasy dětí, školník přede dveřmi, okolní park, zvonění atd.)

Jak se ozývá naše škola? Pokusit se vytvořit zvuky školy - jedna řada vytváří zvuk (např. zdraví paní učitelku, zvoní, bavíme se, listujeme v učebnici apod.), ostatní naslouchají, zvuky se snaží zapamatovat. Řady se vymění.

Diskuse: Jak na mě hluk působí? Jak se cítím? Co mi na hluku vadí? Proč?

Barometr pocitů: Ztvárnit hluk barevně.

Vytvořit ve třídě absolutní ticho a poslouchat pouze zvuky odjinud. Co jsme slyšeli?

HRA NA POZDRAVY

Možno předvádět ve dvojicích (žák/žákyně-paní učitelky, žák-žák; žák-vlastní rodič, cizí rodič, jiná sdospělá osoba, spolužák z 1. třídy...)

Cvičení 2 A), str. 8

Objevit ukryté slovo mezi “dutými písmeny”, písmena daného slova vybarvit (ŠKOLA).

NÁCVIK TVOŘENÍ VĚTY (začátek, počet slov, mezera mezi slovy, konec)
Př.: Tvořit věty se slovem ŠKOLÁK. (Co umí? Co ve škole dělá? Apod.)

Možno stanovit počet slov, kolik má věta mít. Děti rozdělit do skupin - podle počtu slov ve větě. Děti se domluví, vymyslí společně větu tak, že každé dítě představuje jedno slovo ve větě, slovo má dítě napsáno na lístečku. Skupina dětí se postaví jakoby na linku, zleva doprava, udělají mezi sebou mezery a nakonec umístí tečku (např. koule z papír). Postupně vyslovují žáci ve skupině slovo, které představují a tím prezentují svoji větu.

Prezentace věty může začínat take např. z dřepu, kdy žák vysloví svoje slovo a přitom vyskočí do stoje...

Začínáme větami se dvěma slovy. Př. *Školák píše. Školák čte.*

Dál 3 slova, 4 slova... (*Školák se učí. Školák chodí do školy....*)

Cvičení lupa, str. 9

V 1. třídě jsem se písmenka Q, q, W, w, X, x neučili ani číst ani psát, je to pro děti nové učivo.

Jména nebo příjmení ze třídy s písmeny Q, W, X. Můžeme hledat jména také v kalendáři.

Slova s “novými písmeny”, která známe z angličtiny (pokud se děti učí).

Cvičení 1, str. 10

PRÁCE S HLASEM (mimoverbální dorozumívání): Veselý hlas, postoj těla, gesta x smutný...

Co poznáš z výrazu obličeje a hlasu? Představ se smutně, vesele, vystrašeně, odvážně, kamarádsky, nepřátelsky atd.

Vyjádři barevně vlastní pocit strachu (barevnou čarou, klubíčkem, postavením těla, výrazem v obličeji).

Vyjádři barevnou přímkou, jak se cítila holčička: šla do nové školy, bála se, potkala chlapce, který ji oslovil, chlapec jí nabídl přátelství.

Hodnocení v kruhu:

Co ty bys udělal/a, kdybys potkal/a takovou smutnou, vystrašenou holčičku?

Už ses někdy bál/a? Čeho a proč? Co děláš pro to, abys překonal/a strach? Kdo nebo co ti pomáhá? Jak říkáme lidem, kteří se všeho bojí? Jak říkáme těm, kteří se nebojí? Myslíš, že se něčeho bojí také tvoje maminka nebo tatínek? Čeho a proč?

Cvičení 3, str. 10 - KAMARÁD!

Cvičení 4, str. 10

Co se asi školákovi stalo, že běžel na poslední chvíli: na základě toho formulovat 1. větu. Kdy ses zpozdil/a, proč, jak vyřešíme pozdní příchod?

Str. 11, 12: ČESKÁ ABECEDA

Na PET víčka (případně kartičky) napíšeme nesmazatelným fixem všechna písmena - malá, velká, tiskací i psací. Vyrobíme si několik sad abecedy - každou řadu abecedy jednou barvou.

Na stolku leží např. víčka s malými tiskacími písmeny. Ostatní víčka rozmístíme ve volném prostoru třídy. Žáci si na stolku vyberou jedno písmeno a mají za úkol najít všechny ostatní tvary tohoto písmene.

Varianty:

Žáci si na stolku vyberou velké tiskací či psací písmeno a hledají zbývající tvary.

Každý žák na „své“ písmeno tvoří slovo (jméno, věc, zvíře atd.) nebo větu. Postupně se učíme písmena řadit podle abecedy, doplňovat chybějící v řadě...

Cvičení 1, str. 12

UMAZÁVANÁ: Můžeme použít k naučení se abecedy z paměti. Básničku napsat na tabuli. Číst si první řádek několikrát z tabule, pak ho říci se zavřenýma očima, zkusit říct sousedovi... během dne několikrát zopakovat a nakonec umazat písmena abecedy na tomto řádku. Písmena vybarvit na šále tetky Abecedky.

Jeden den se naučit 1 řádek, další den další ... za týden děti umí celou abecedu. Na tabuli zbyde pouze 2. sloupec básničky a písmena budou děti říkat z paměti.

Cvičení 1, str. 13

PRÁCE PODLE PÍSEMNÉHO POSTUPU

Číst postup po jednotlivých větách. Větu žáci řeknou svými slovy (co mají dělat, co k tomu potřebují). Možno úkol splnit okamžitě a pokračovat dalším bodem postupu nebo projít všechny body a potom děti zkusí samostatně celé řazení.

POSTUP NÁCVIKU ABECEDNÍHO ŘAZENÍ

- a) řadíme písmena (na kartičkách, víčkách od lahví...);
- b) doplňujeme neúplné řady písmen;
- c) řadíme slova (jména dětí, osoby ve škole, věci ze třídy...).

V této kapitole řadíme jen taková slova, která mají různá počáteční písmena!

Slova se stejnými počátečními písmeny se budou žáci učit řadit až v další kapitole.

SKLÁDÁNÍ SLOV Z PÍSMEN

Děti mohou skládat slova z písmen na kartičkách na str. 13 nebo z písmen, která napsaly na kartičky v rámci třídy (náslovné hlásky svých jmen).

Lze dát různé podmínky: Skládáme slova jednoslabičná, jména, můžeme doplnit čárku nad písmenko...

Cvičení 2, str. 14

Hra PŘETRŽENÁ ABECEDA - navázat tam, kde kamarád skončil. Vytvářet různé abecední řady z Pet víček.

Cvičení 3, str. 14

POROZUMĚNÍ VÝZNAMU SLOV

Podtrhni barevně vlastní jména.

Najdi, co máte doma? Co můžeme vidět na obloze?

Řekni hádanku na jiná slova, než jména: *Myslím si slovo...* Spolužáci hádají,

zapisují slova na tabulku.

Všechna jména na všech rádcích očíslovat podle abecedy.

Cvičení 4, str. 14

Tvořit věty ke každému obrázku. Mohou mít daný počet slov (co nejmenší), mohou to být co nejdelší věty - prodlužujeme pomocí nápovědných otázek.

Kocour píše. Kocour píše na tabuli. Kocour píše na tabuli křídou. Kocour píše na tabuli bílou křídou, Kocour píše na tabuli bílou křídou slovo máma.

Můžeme společně zkusit vymyslet nadpis.

Jak poznáme pořádníka x nepořádníka. Proč je dobré mít ve svých věcech pořádek?

JAZYKOLAM Jiřího Žáčka:

Napišto, Pišto! Sepiš to, přepiš to, podpišto! Kapišto?

Cvičení lupá, str. 15

Pokud děti pracují s obrázky, které mají pojmenovávat, řadit podle abecedy..., je dobré si vždy nejdříve všechny obrázky přečíst.

V kruhu: *Jaký/á/é může být: pouzdro, pravítko, tužka, pero?*

KIMOVA HRA na rozvoj paměti: Položíme na viditelné místo několik školních pomůcek. Žáci si je 2 minuty prohlížejí. Potom věci zakryjeme a děti píší, co si zapamatovaly.

Školní pomůcky skládat podle abecedy (různé řady). Zopakovat hláskování, slabiky. Hádanky: Žák říká název školní pomůcky po hláskách, ostatní řeknou celé slovo, vytleskají slabiky.

PROBLÉMOVÝ ÚKOL: Na konci kapitoly - snažit se vypátrat, k čemu je abecední pořádek dobrý, kde všude se uplatní. Přinést důkazy (encyklopedie s abecedním rejstříkem, Poštovní směrovací čísla, seznamy...) Může vyzkoušet různé hry s měřením času, kdy děti postřehují (vyhledávají ve sloupci) slova - např. jména nebo školní pomůcky, která nejsou zapsaná v abecedním pořádku a poté slova seřazena abecedně (slova ve sloupci očíslovat). Porovnat čas vyhledávání, kdy není seřazeno podle abecedy a je seřazeno.

Vytvářet ALFA BOXY spojené s tématem kapitoly, s tím, co se učíme v

prvouce (v této kapitole by mohl být alfa box na téma ŠKOLA).

V P_v jsme vyráběli barevné pastelky, ve V_v jsme malovali aktovky. (Mgr. Lenka Syrová)

ŘÍJEN, 2. kapitola: PŘIŠEL PODZIM (str. 17-27)

Relaxační hra PODZIM - pohybovat se ve větru, v dešti, v blátě, fouká silný vítr, je bouřka. Varianta: polovina třídy vytváří zvukovou podobu daného počasí a druhá polovina se určitým způsobem pohybuje. Skupiny se vystřídají.

Děti si mohou vystříhat z barevného papíru 3 listy (přes celou šířku papíru). Na listy píší větu o podzimu na základě společného povídání v kruhu. Podobně jsem to v některé z dalších hodin udělala s barevnými mráčky, do kterých děti psaly větu o podzimním počasí. (Mgr. Romana Tylečková).

Cvičení kostka, str. 18

Další verše se mohou týkat podzimní úrody (sladká jabka, zralé hrušky; švestky, dýně).

Problémový úkol: Jaká slova (slovo) doplňujeme, aby verše hezky “zněly”? Můžeme hledat společné znaky doplněných slov (měly by to být celkem 4 slabiky).

Cvičení 1, str. 18

PODZIMNÍ BÁSNĚ: Lze spojit s literární výchovou. Vzít několik básní o podzimu (Čítanky, dětské časopisy...) a v nich hledat, co básníci říkají o podzimním počasí, barvách...

Některou podzimní báseň se naučit zpaměti (děti si mohou vybrat, která se jim líbí).

HÁDANKY (lze věty napsat barevně, rozstříhat na slova - kartičky se slovy očíslovat a slova schovat po třídě, v tělocvičně... Děti slova hledají a snaží se sestavit hádanku. Řešení namalují nebo předvedou pantomimou.

Na zem zlatá koule svítí, bez ní nemůže svět býti.

Běhá to okolo chalupy, dělá to cupity, dupity.

Cvičení 1, str. 20

První věta v příběhu může být různá (Jablka v sadě už dozrála. Pepa a dědeček jdou do sadu.)

Postup: Napsat věty na pruhy papíru - mohou děti v rámci trénování přepisů (např. vytvořit pětice a každý ze skupiny napíše jednu větu). Nejdříve poskládat věty na listech, přečíst a až potom očíslovat.

Tvořit věty, co Pepa nebo dědeček v sadě dělal. Můžeme předvádět pantomimou. Rozhodnout, kam bychom tyto věty do příběhu vložily.

Toto je vhodné cvičení **na opakování znalostí o větě:** počet vět, počet slov ve větách, začátek a konec vět, jednoslabičná-tříslabičná slova,

Cvičení kostka, str. 20

Trénovat tvoření zdvojnásobků (*srdce-srdíčka, krabice-krabička, dům-domeček, mašle-mašlička, mrak-mráček, kytky-kytička, kočka-kočička, slunce-sluníčko*).

Je to pro děti poměrně náročné na jazykový cit. Lze doplnit další rýmy, např. jména děvčat ze třídy (*jablíčka: Alička, Anička...*).

Můžeme vymýšlet rýmy také ke slovům, která se se slovem jablíčka nerýmují (domeček, mráček, sluníčko).

Cvičení 2, str. 20

Děti říkají věty: *Jablka rostou na jabloni (na stromě). Dýně rostou na záhonu (na poli, na zemi...)*

2A) Větu můžeme nejdříve napsat společně na tabuli (např. jaké plody má ráda paní učitelky, pan učitel). Mám rád (ráda) ořechy, hrušky a švestky. Větu “rozebereme”: začátek, slovo rád, názvy plodů - spojit čárkami nebo spojkami a.

Cvičení 1, str. 21

Ústně v kruhu: Jaký může být list, jablíčko, kaštan... (mít připraveny různé exempláře a vymýšlet co nejvýstižnější přídavná jmén, případně slovesa. Co dělá list, jablíčko, kaštan...). Je to cvičení na rozšiřování slovní zásoby a příprava na psaní PĚTILÍSTKU.

Společně tvořit Příběh podzimního listu

1. Jak se lísteček narodil (vyrašil pupínek, rozvinul se lístek, zazelenal se).
2. Jak žil v mládí (rostl, sílil, hrál si s ostatními, koukal na svět...).
3. Přišel podzim - stáří (zbarvil se, zežloutl, uschl a spadl na zem).

BAROMETR POCITŮ

Vžít se do pocitů listů a představit si, jak se listy v které etapě cítily, jak jim bylo (vyjádřit barevně, pohybem, postavením těla – nejmenší, největší...).

Cvičení 2, str. 22

PRÁCE S TEXTEM: Nácvik práce s textem, čtení s porozuměním, reprodukce obsahu. Vyzkoušet metodu I.N.S.E.R.T. – společně. Čteme postupně věty a určíme informaci, kterou si žáci podtrhnou a ke které se vyjádří pomocí značky na kartičce.

Př. Staví si hnízdo na domě. Jaká je to pro tebe informace? Děti mají zpočátku jen 2 značky: fajfka = známá informace; + nová informace.

Zvednou kartičku a příslušné znaménko zapíší na konec řádku.

Učit žáky dokládat jednotlivá tvrzení (která patří do sloupce PRAVDA) informacemi v textu. Př. větu Vlaštovky poznáme podle ocasu. - podtrhnout žlutě. Vyhledat v textu informaci, která to potvrdí a podtrhnout ji také žlutě (Poznávacím znamením...)

Tiché čtení, vyhledat neznámá slova (skvrna, vykrojený, hmyz, chráněný živočich, stěhovavý pták). Najít obtížnou větu, které úplně nerozumím (poslední

věta). Vysvětlit. Při reprodukci dbát na hlasitost, výslovnost, tvoření jednoduchých srozumitelných vět.

Propojit s PRVOUKOU: Připravit obrázky, videa vlaštovky, vyhledat další zajímavosti - popsat, nakreslit, jak si staví hnízdo, kde žijí vlaštovky blízko školy, kdy a kolik mívají mláďata - životní cyklus vlaštovky atd.

Píseň: Vlaštovičko, leť.

Cvičení 1, str. 23

PČ: Vytvořit vlaštovku z papíru a napsat na ni vzkaz.

Cvičení 2 A), str. 24

Dělení některých slov na slabiky je obtížnější. Společně vytleskáváme a pomáháme si podožením brady rukama. Když vyslovujeme po slabikách - na konci slabiky brada "tukne" o ruce. Je to trénink na dělení slov na konci řádku.

Cvičení 1, 2, str. 25

V kruhu: Zážitky z drakiády, veselé, smutné.

Možno přinést draky a říkat, jací jsou - slova stejného i opačného významu.

OTÁZKY A ODPOVĚDI:

Rozdělit třídu na poloviny (1 - tazatelé, 2 - odpovídají). Potřebujeme tolik draků, kolik je dětí v 1 skupině, polovině. Odpovídající se domluví a každý si vybere 1 draka. Draky rozložíme na zemi nebo pověsíme na stěnu - dle možností.

Tazatelé se snaží pomoci otázkami zjistit, kterého draka si kdo vybral. Otázky typu ANO - NE. Je drak barevný, malý, velký, nový, průhledný?

Cvičení kostka, str. 26

Místo slova "Něco" říci nějakou věc, osobu nebo zvíře, případně něco, co máme ve třídě, ve škole, na hřišti... Př.: *Tričko není čisté, ale špinavé. Botasky nejsou bílé, ale černé.*

Cvičení 2, str. 26

Děti vzpomínají, kdy se naposled omluvily a jak, kdy se naposled omluvil někdo jim. Jaké způsoby omluvy znáte? Co je na omluvě nejtěžší?

V kruhu tvoříme různé věty k obrázkům. Říkáme, co bylo předtím, co se stalo potom. Říkat nebo vyjádřit barevně, jak se cítila Ája. Jak se cítil kluk před omluvou? Proč do Áji strčil? Omluvil se? Jak se cítil po omluvě?

PŘÍMKA POSTOJŮ:

Poznám, kdy se mám omluvit. Umím se omluvit. Když něco provedu, stydím se omluvit. Omluva mě může zachránit před větší nepříjemností.

Cvičení 1, str. 27

Slova mohou psát děti do obrysu jablka hůlkovým písmem - lépe se dělí na slabiky.

PĚTILÍSTEK:

Jaké jsou?

Co dělají?

Věta o 4 slovech:

Název opadavého stromu:

LISTY

barevné uschlé (papírové, popsané)

raší zelenají se opadávají

Podzimní listy jsou nejkrásnější.

lípa